

राप्ती नगरपालिका
आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को बजेट बक्तव्य ।

अध्यक्ष महोदय, यस नगरपालिकाका, विज्ञ तथा सल्लाहकार ज्यू, डा.कृष्णपन्त, घनश्याम कडेल, हरी पौडेल, नुनराज सिलवाल, गोविन्द कडेल, भिम पुन, रामचन्द्र पाठक, मान बहादुर स्याङ्बो नगरसभाका सम्पर्ण माननीय सदस्यज्यूहरु, न्यायिक समिती सदस्य पूर्ण प्रसाद आचार्य शाखा प्रमुखहरु सबै कर्मचारी तथा पत्रकार ज्यूहरु,

१. आज हामी एक ऐतिहासिक घडिमा छौं कोभीड-१९ कोरोना भाइरस महामारीले विश्व नै अक्रान्त बनि रहेको यस विषम परिस्थितिमा हाम्रो देशमा पनि दिन प्रति दिन संक्रमितको संख्या बढीरहेको यस अवस्थामा नगर सभाबाट पारित गरिने निति तथा कार्यक्रम र बजेट तथा कार्यक्रमले सिंगो नगरको भाग्य र भविष्य निर्धारण गर्दछ । मुलुकमा विभिन्न कालखण्डमा राष्ट्रिय स्वाधीनता र लोकतन्त्रको निमित्त भएका जनसंघर्ष, जनआन्दोलन मार्फत जनताको बलिदानीपूर्ण संघर्षको परिणाम स्वरूप मुलुकमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना भई सो अनुरूपको संविधान जारी भैसकेकोछ । संविधान कार्यान्वयनको क्रममा मुलुकमा नयाँ सम्बृद्ध नेपाल निर्माण गर्ने अभियानको जगको रुपमा रहेको स्थानीय तहको निर्वाचन प्रदेश र संघको निर्वाचन पनि सम्पन्न भइ तिन तहमा सरकार संचालनमा रहेका छन् । जसले नेपाली जनतालाई संबैधानिक रुपमा नै परिवर्तनको अनुभूति दिलाएको छ । आ. व. २०७८/०७९ को बजेट पेश गरिरहेको यस अवस्थामा म राजनैतिक परिवर्तनको निमित्त विभिन्न चरणका संघर्षहरुमा शाहदत प्राप्त गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहीदहरु प्रति हार्दिक श्रद्धान्जली व्यक्त गर्दछु । राजनीतिक सामाजिक परिवर्तनमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्नुहुने सम्पूर्ण अग्रजहरुप्रति आदरभाव प्रकट गर्दछु । यस नगरपालिकाको निर्वाचनमा अमूल्य मत दिई हामीलाई वीजयी गराउनु हुने सम्पूर्ण मतदाताहरु प्रति म फेरी पनि हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । साथै सम्पूर्ण सरोकारवाला निकाय तथा व्यक्तित्वहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अध्यक्ष महोदय,

अब म यस राप्ती नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

२. चितवनको सबै भन्दा पूर्वी क्षेत्रमा पर्ने पूर्ववत् पिप्ले, भण्डारा, बीरेन्द्रनगर, कोराक र लोथर गाउँ विकास समितिहरु समायोजन भै बनेको यस राप्ती नगरपालिका पहाडी र समथर भूभाग समेतको भौगोलिक विविधता भएको नगरपालिका हो । यो नगरपालिका पूर्वमा मकवानपुर जिल्लाको मनहरी र राक्सिरङ्ग गाँउपालिका, पश्चिममा चितवन जिल्लाकै खैरहनी, कालिका नगरपालिका, उत्तरमा महाभारत श्रृंखला हुँदै धादिङ्ग जिल्लाको बेनीघाट रोराङ्ग गाँउपालिकासंग जोडिएको यो नगरपालिकाको दक्षिणी भू-भाग भने चितवन राष्ट्रिय निकुन्जसंग जोडिएको छ । जम्मा २१२.०४ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल भएको यस नगरपालिकामा १२,०५५ घरधुरीको बसोबास रहेको छ । यस नगरपालिकाको जनसंख्या महिला ३१२७८ र पुरुष ३३५४२ गरी जम्मा ६४८२० रहेको छ । यस नगरपालिकाको पहाडी भूभाग लोथर, कोराकमा ५२ प्रतिशत जनसंख्या गरीबीको रेखा मुनि रहेका छन् भने समथर भूभाग पिप्ले, भण्डारा, बीरेन्द्रनगरमा ७.१ प्रतिशत गरी सरदर २९.५ प्रतिशत जनसंख्या गरीबीको रेखामुनि रहेका छन् ।
३. विद्यमान अवस्थाको समीक्षा गर्दा निम्नानुसारका सबल पक्ष र दुर्बल पक्षहरुलाई केलाउदै अधि बढ्ने क्रममा यस नगरपालिकाको विकास र नगरवासीहरुको समृद्धिको निमित्त निम्नानुसारका अवसर र चुनौतिहरु रहेको पाईन्छ ।

३.१ सबल पक्ष

स्थानीय, प्रदेश र संघको निर्वाचन पछि नगरपालिका, प्रदेश र संघमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिको व्यवस्था हुनु, जनप्रतिनिधी र कर्मचारीहरुको समन्वयमा योजनाको कार्यहरु सम्पन्न गर्न सक्नु, करीब ७५ प्रतिशत विकास बजेट खर्च गर्न सफल, आर्थिक व्यवस्थापनमा कम्प्युटर सफ्टवेयर

प्रणाली लागू गर्नु, वडा कार्यालयहरूको केन्द्र सर्वसम्मत रूपले तोकी १ र १२ बाहेक वडाको भवन निर्माण गरी सक्नु जस्ता सबल पक्षहरू रहेका छन् ।

३.२ कमजोर पक्ष

स्थानीय स्रोतबाट प्राप्त हुने राजस्व नगरपालिकाले तोकिएका कर दस्तुरहरू सत प्रतिशत संकलन गर्न नसक्नु, दक्ष कर्मचारीको अभावमा सत प्रतिशत वडाहरूमा कम्प्युटर विलिंग गर्न नसक्नु, वैज्ञानिक ढंगबाट राजस्व प्रक्षेपण गर्न नसक्नु जस्ता राजस्व व्यवस्थापन सम्बन्धी कमजोरीको सामना हामीले गर्नुपरेको छ ।

३.३ अवसरहरू

भौगोलिक विविधताको कारण कृषिमा विविधिकरण गर्न सक्ने हुनु, नगरपालिकाको पहाडी क्षेत्र मौसमी बेमौसमी तरकारी खेति, बाखापालन, कुखुरापालन, माहुरीपालन, जडीबुटी खेती साथै अगाविक खेति प्रणालीको निम्ति उपयुक्त हुनु चितवनको सबै भन्दा अग्लो कमिन्चुली डाडाँ विशाल नोकुगुफा रहेकोले पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न अत्यन्त सम्भावना हुनु र समथर भूभागमा विभिन्न खाद्यबाली उत्पादन, तरकारी खेति, मत्स्यपालन, पशुपालन, कुखुरापालन, फलफुल खेतको निम्ति उपयुक्त हुनु, र पूर्वपश्चिम लोकमार्ग यसै नगरपालिका भएर पार हुनु, लोथर राप्ती जस्ता नदीनालाहरू, विभिन्न सामुदायिक वनहरू र चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज राप्ती एकता मध्यवर्ती सामुदायिक वन, पानीसराठाप पिपुल्स पार्क, परेवाकोट पर्यटकीय क्षेत्र रातोमाटे डाडा, बागदेवी सांस्कृतिक संग्राहालय, विशाल नाग पोखरी पर्यटकीय क्षेत्र, शिखर इको टुरिजम लगायतका क्षेत्रहरू पनि यसै क्षेत्रमा रहनु यस नगरपालिकाको विकासको निम्ति अवसरको रूपमा रहेका छन् । त्यसैगरी, नयाँ नगरपालिका भएको कारण व्यवस्थित नगरगुरु योजना निर्माण गर्ने अवसर, बजेट निर्माणमा स्वायत्तता, स्थानीय तहको निर्वाचन पछि नगरवासीमा छाएको उत्साह आदि कुराहरू अवसरको रूपमा रहेका छन् ।

३.४ चुनौतीहरू

पहुँचको हिसाबले विकट उत्तरी भूभाग, पटक पटक आइरहने बाढीपैरो, खेतीयोग्य जमिनको खण्डीकरण, कृषि उत्पादनको उपयुक्त बजार व्यवस्थापनको अभाव, ढुंगा, बालुवा, वनपैदावार जस्ता प्राकृतिक स्रोतहरूको दोहन, कृषिमा रासायनिक मल र विषादीहरूको अधिक प्रयोग, उत्तरी भूभागमा सिंचाइको अभाव, पहाडी भूभागमा सडक यातायात बनेको भएता पनि वर्षादको समयमा प्राय अवरोद्ध हुनु, सामुदायिक विद्यालयहरूको निम्ति स्रोत र दक्ष जनशक्तिको अभाव र शिक्षाको गुणस्तरमा कमी, राष्ट्रिय निकुन्जबाट वस्तीहरूमा जंगली जनावरबाट पुऱ्याउने क्षति, अव्यवस्थित बसोवास आदि यस नगरपालिकाको विकासको निम्ति चुनौती रहेका छन् । धेरै किसिमका कानुन तथा कार्यविधिहरू संघ र प्रदेशसँग नबाझिने गरी बनाउनु पर्ने, प्रदेशको सबै किसिमको कानुन पनि नसकेको अवस्था, र संविधानमा उल्लेखित साभ्ना अधिकारका सम्बन्धमा अस्पष्टता, सिमित स्रोतको उपलब्धता र असीमित आवश्यकताहरू बीच तालमेल नहुनु, पारदर्शीता र सुशासन कायम गर्न कठिनाई हुनु, विपन्न वर्गको स्तरराष्ट्रियस्तरको औसत भन्दा निककै कम हुनु, विकासका क्षेत्रहरूको प्राथमिकीकरण र नगरको व्यवस्थित विकास गर्ने जस्ता नीतिगत चुनौतीहरू रहेका छन् ।

अध्यक्ष महोदय,

४. आ.व. २०७८/७९ को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा निम्नानुसारको पद्धतिहरू अवलम्बन गरिएको छ ।

- स्थानीय आवश्यकताको पहिचान
- स्रोतको उपलब्धताको आंकलन
- आर्थिक सम्बृद्धिको लक्षहरूको पहिचान
- दिगो विकास लक्षहरूको पहिचान
- जनसहभागितात्मक योजना छनोट प्रणाली

वडा सदस्यको संयोजकत्वमा टोलस्तरको भेलाबाट छनौट गरिएका योजनाहरुविभिन्न राजनैतिक दलहरु र संघ संस्थाहरूसँग छलफल गरी प्राप्त सुझावको आधारमा छनौट गरिएका योजनाहरुलाई वडा तहबाटै प्राथमिकीकरण गरी विषयगत समितिमा छलफल गरी बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिबाट प्राथमिकीकरण गर्दै स्रोतको उपलब्धता र सम्भाव्यताको आधारमा छनौट गरी सिफारिस गर्ने र उक्त योजनाहरु नगरको कार्यपालिकाको बैठकबाट पास गरी अन्तिममा नगर सभाबाट स्वीकृत गर्ने तहगत योजना छनौट पद्धतिको अवलम्बन गरिएको छ ।

५. चालु आ. व. २०७७/७८ को समीक्षा

चालु आ. व. २०७७/७८ मा यस नगरपालिकाबाट सम्पन्न कार्यक्रम तथा भइ रहेका कार्यक्रमहरुको सामान्य समीक्षा निम्नानुसार रहेको छ ।

नगरका पर्य पर्यटन योजनाहरु : पर्यटन विकासका क्षेत्रमा पानीसरा ढाप पिपुल्स पार्क, नाग पोखरी, शिखर इको टुरिजम पार्क, राप्ती एकता मध्यवर्ती सामुदायिक वन क्षेत्रमा भसमाडी ताल, परेवाकोट जे.पि.स्मृति पार्क भ्यूटावर, वागदेवी सामुदायिक वनमा सास्कृतिक संग्रालय, शान्तिकुञ्ज पिस पार्क, रातेमाटे फन पार्क, वार्ड नं. ४ मा इको टुरिजम पार्क, खगेन्द्र मल्लि पोष्टद्वार, नगर सिटी हल निर्माण, पहाडी क्षेत्रमा कमिनचुली नोक गुफा पर्यटकीय स्थल निर्माण लगायतका योजनाहरुका कतिपय कामहरु निर्माणधिन अवस्था रहेका छन् भने केही योजनाहरुको डि पि आर निर्माणधिन अवस्थामा रहेका छन् । शिक्षा क्षेत्रमा शिक्षालाई समय सापेक्ष गुणस्तरीय बनाउनको लागि विभिन्न प्रयासहरु गरिएका छन् । पहाडी क्षेत्रका ३ ओटा स्थानमा आवसीय विद्यालय बनाउन कान्देश्वरी आधारभूत विद्यालय कान्दामा लक्ष्मी प्रतिष्ठान संस्था, गणेश मा. वि. यौरालीटारमा शान्तिगृह नेपाल र थाकलटार मा. वि. मा परिवर्तन नेपाल संस्थासँग समन्वय गरी आवसीय विद्यालयको रुपमा अगाडी बढाई रहेका छौ । विद्यालय जाने उमेर पुगेका कुनै पनि बालबालिका विद्यालय बाहिर नरहुन भनि नगर कार्यपालिकाको प्रथम बैठकबाट निर्णय गरी अभियान चलाएका छौ । कैयौ सडकहरु नाला सहितको कालोपत्रे, ढलान र उच्च स्तरीय ग्रावेल गर्ने कामहरु सम्पन्न गरेका छौ ।

विषयगत शाखाहरुमा सम्पन्न कार्यक्रमको समीक्षा:

१. भौतिक पूर्वाधार अन्तर्गत सडक विस्तार र स्तरोन्नती कार्यक्रममा कालोपत्रे ढलान २१.२ किलो मिटर, १५०० मिटर नयां सडक विस्तार, १५२ किलो मिटर सडकलाई उच्चस्तरीय ग्रावेल र १३ किलो मिटर पक्की नाला, १३ वटा कल्भर्ट, ६० वटा सरकारी तथा सामुदायिक भवन निर्माण तथा मर्मत संभार, २३ वटा पुल तथा कल्वर्ट निर्माण गरिएको छ ।
२. करिव सबै जसो घरको नक्सा पास तथा अभिलेखिकरण गरिएको छ ।
३. खानेपानी तथा सिंचाई तर्फ नगरका विभिन्न क्षेत्रमा वोरिङ्ग खानेपानी, रिजर्भ ट्याङ्की एवम् कूलो निर्माण गरिएको छ ।
४. वन्य जन्तु र मानवबीचको द्वन्द्व समाधान गर्न मध्यवर्ती सामुदायिक वनको सिमानामा कंक्रीट पर्खाल निर्माण सम्पन्न भएको छ ।
५. युवा जनसक्तिलाई नगरपालिकामा नै पशुपालन गरी रोजगारी सिर्जना गर्न ब्याडे बोका वितरण, बाखा वितरण, खोर निर्माण, बंगुर वितरण, गाई, भैसी, बाखाको गोठ सुधार कार्यका लागि अनुदान वितरण तथा आयआर्जनका कार्यक्रमहरु संचालन, सहकारी मार्फत मिल्क एनालाइजर मेसिन, दुध ढुवानी गर्ने सवारी साधन, घास काट्ने मेसिन र गोबर फाल्ने ठेला खरिदमा अनुदान वितरण गरिएको छ ।
६. आधारभूत पशु स्वास्थ्य सेवा अन्तर्गत पशुको उपचार गरेको, पशुको रोग निदान गरी निशुल्क खोप लगाईएको, गाई भैसी र बाखाहरुमा कृतिम गर्भधारण सेवा उपलब्ध गराईएको छ ।
७. कृषि सहकारीहरुको भवन निर्माणमा अनुदान उपलब्ध गराई कृषि उपजको भण्डारण र व्यवस्थापनमा प्रत्यक्ष सहयोग पुर्याईएको छ ।

८. कृषिका पकेट क्षेत्रका लागि कृषकलाई अनुदान उपलब्ध गराई प्रत्यक्ष रुपमा कृषिको विकासमा जोड दिएका छौं ।
९. विभिन्न प्रकारका कृषि औजार, उपकरण र सामग्री कृषकको हातमा पुऱ्याईएको र जसले परम्परागत जीविकामुखी कृषि प्रणालीमा सुधार गरीकृषिमा व्यवसायिककरण एवम् आधुनिककरण तर्फ जान मद्दत मिलेछ भन्ने विश्वास लिइएको छ ।
१०. यस नगरपालिकाको वडा नं १,२,३ र ४ लाई पूर्ण आई पि एम युक्त वडाको रुपमा घोषणा गरी विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिएको छ ।
११. यस वर्ष विश्वव्यापी रुपमा फैलिएको कोरोना भाइरस कोभिड -१९ को दोस्रो भेरीयन्स महामारीबाट सबै नगरवासीलाई जोगाउन अधिकतम प्रयास गरेका छौं । यस कार्यमा सहयोग गर्नु हुने सबै स्वास्थ्यकर्मी, स्वास्थ्य स्वयम् सेविका, कर्मचारी, जनप्रतिनिधि, सुरक्षा कर्मी एवम् सर्वसाधारण सबैमा धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु ।
१२. भण्डारा अस्पताल स्थापना तथा सञ्चालन र भवन निर्माणका लागि अन्तिम चरणमा पुगेको, स्वास्थ्य चौकीहरुबाट बाह्रै महिना सेवा प्रवाह, औषधी आपूर्ति, विद्यालय स्तरमा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन गर्दै सेनिटरी प्याड वितरण गर्न सफल भएका छौं ।
१३. महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविकाहरुको हौसला वृद्धिको लागि केही रकम थप गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
१४. चेपाङ्ग समुदायलाई लक्षित गरी परिवार नियोजन कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा सम्पन्न गरिएको छ ।
१५. आयुर्वेदतर्फ वर्ष भरिनै औषधिको आपूर्तिको व्यवस्था गरिएको छ ।
१६. आयुर्वेद औषधालयको भवन निर्माणको लागि आवश्यक जग्गाको व्यवस्था गर्ने प्रक्रिया अगी बढाइएको छ । राप्ती नगरपालिका वार्ड नं.१ पिप्लेमा आर्युवेद गाँउघर क्लिनिक स्थापना गरी सञ्चालन गरिएको, राप्ती नगरपालिका वार्ड नं. ७ वीरेन्द्रनगरमा आर्युवेद औषधालयको भवन निर्माणको लागि जग्गाकोव्यवस्था गरिएको ।
१७. आर्थिक प्रशासन शाखामा आधुनिक लेखा सफ्टवेयर व्यवस्था गरी सोहि प्रणालीबाट कार्य संचालन भएको छ । अनलाईन प्रणालीमा आवद्ध यस व्यवस्थापनले हामो आर्थिक कारोवारको पारदर्शिता, सरलता, सहजता महसुस गरिएको छ, । यस अवसरमा म आर्थिक प्रशासन शाखामा कार्यगर्ने सम्पूर्ण कर्मचारीलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।
१८. विगत देखि नै बैकिङ प्रणाली मार्फत सामाजिक सुरक्ष भत्ता वितरण हुदै आएकोमा थप व्यवस्थित गर्न **Social Security Reconciliation** कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१९. विभिन्न समयमा आएको वाढीको कारण विपद्को सिर्जना हुदा खोज, राहात र उद्धारका कार्यहरु सरोकारवाला निकायको सहयोगमा पिडतलाई आवश्यक सहयोग कार्य गर्न सफल भयौं र वाढीबाट क्षति भएको वाटोघाटो, कुलोहरुको मर्मत गरी संचालन गर्न सहयोग गरिएको छ ।
२०. गरिवसंग विश्वेश्वर कार्यक्रमबाट वडा नं. १, २ र ३ का विपन्न परिवारका लागि गुडिया बनाउने तालिम, वाखा साटासाट कार्यक्रम एवम् धारा र शौचालय निर्माण र टनेल निर्माणमा सहयोग पुऱ्याएको छ ।
२१. यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका अपाङ्ग वा फरक शारीरिक अवस्था भएकाहरुलाई हुइल्स चियर लगायत विभिन्न सामग्रीहरुको व्यवस्था गरेका छौं ।
२२. नगरपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माणको काम ९० प्रतिशत काम सम्पन्न भएको र निर्माण कार्य पुरा गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु ।
२३. अस्पताल व्यवस्थापनको लागी २ तले एउटा विल्डिङ निर्माण कार्य सम्पन्न गरीएकोमा स्वास्थ्य सेवालार्ई थप प्रभाकारी बनाउन नगरपालिकाको पश्चिममा नया भवन निर्माणको लागि बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।

२४. नगरपालिकाको Website update, Maintenance & Regular Support, नगरपालिकाको Mobile App. जारी रSupport, नगर प्रोफाइल निर्माण, राजश्व शाखामा सफ्टवेयर जडान, मोबाइल एसएमएस प्रणाली सञ्चालन, शाखागत कम्प्युटरहरुको जडान तथा तालिम, सामाजिक सञ्जाल मार्फत नगरपालिकाको सूचना निरन्तर रूपमा प्रसारण गरिएको । नगरपालिकामा खरिद प्रक्रिया सुर्दण गर्न वार्षिक खरिद योजना बनाई लागु गरिने र खरिद भएको जिन्सी तथा माल सामान थप व्यवस्थित गर्न आ.व. ०७८/७९ देखि नै कम्प्युटर प्रणाली PAMS सफ्टवेयर मार्फत व्यवस्थापन गर्न व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२५. बाल विकास सहयोगी कार्यकर्ता कोटा ५ थप गरिएको, मासिक रु.७,०००/०० प्रोत्साहन भत्ता र मन्टेश्वरी विधिमा आधारित तालिम सञ्चालन गरिएको, कक्षा ८ को परीक्षा व्यवस्थापन सञ्चालनमा सुधार गरी सिकाई उपलब्धी/नतिजामा सुधार, कक्षा १० को लागि सबै मा.वि.हरुमा अतिरिक्त समय (कोचिङ्ग) कक्षा सञ्चालन, शैक्षिक क्यालेण्डर निर्माण गरी, शैक्षिक कार्यक्रमहरुलाई व्यवस्थित गरिएको, २०७७ वैशाख १ देखि कक्षा ५ सम्मका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा व्यवस्था गरिएको, शिक्षा दिवसको अवसरमा उत्कृष्ट विद्यार्थी, शिक्षक, वि.व्या.स.का पदाधिकारी र सहयोगी संघ संस्थाहरुलाई सम्मान/प्रशंसा र पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था मिलाउनेछु ।
२६. आ.व. ०७५/७६ मा नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने अति विपन्न परिवारलाई छानो कार्यक्रम अर्न्तगत २५० घर परिवारलाई टिनको छानो निर्माण गरिएको र ०७६/७७ मा विपन्नलाई साभेदारी कार्यक्रम अर्न्तगत २६ ओटा घरहरु निर्माणको चरणमा रहेको र आ.व. ०७८/७९ मा पनि यस कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

६.आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरु :

नगरपालिकाको आयोजनाहरु छनोट गर्दा आयोजना प्राथमिकीकरण गर्ने सन्दर्भमा निम्नानुसारका आधारहरु लिइएको छ ।

- छनौट गरिने आयोजना स्थलको विकास आवश्यकताको अवस्था
- आर्थिक विकास र आधारभूत सेवा प्रवाहको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण
- आयोजनामा हुन सक्ने जनसहभागिता
- दुर्गम र पछोटेपनको स्थितिको सम्बोधन
- दिगो विकास र गरिबी निवारणमा पुग्न सक्ने सहयोग
- आयोजना कार्यान्वयनमा सहजता
- तोकिएका शर्तहरुको पालना
- लाभान्वित जनसख्या

७. यस नगरपालिकाको आगामी आ.व. २०७८/७९ को बजेटले निम्नानुसारका परिकल्पना, उद्देश्य, लक्ष र उपलब्धिको अपेक्षा राखेको छ ।

- **परिकल्पना समुन्नतनगरपालिका-सम्बृद्ध नगरवासीहरु**(आगामी २० वर्ष भित्र राप्ती नगरपालिकालाई सुन्दर हरीयाली सिटीकोरूपमा विकास गर्ने)
- नगरपालिका भित्र व्यवस्थित बसोबासको व्यवस्था गरी सुन्दर, सफा र सुविधायुक्त नगरपालिका निर्माण गरी रोजगारी, उत्पादन, क्षमता विकास तथा आय आर्जमामा वृद्धि गरीनागरिकहरुको जीवनस्तर माथि उठाउने
- उद्देश्य
  - नगरवासीहरुलाई गुणस्तरीय सेवा र सुविधा प्रदान गर्ने
  - आय आर्जन तथा रोजगारीमा वृद्धि गर्ने
  - सबै क्षेत्रको सन्तुलित विकास गर्ने
  - वातावरणीय हिसाबले स्वच्छ र सफा नगरपालिका बनाउने
  - नगरभित्रसुरक्षा र सुशासन कायम राख्ने

● अपेक्षितउपलब्धिहरु :

- नगर भित्र सुन्दर, वतावारणमैत्री र व्यवस्थित सडक सञ्जालको निर्माण भै नागरिकहरुले निर्वाध यातायातको सुविधा प्राप्त गर्न सक्नेछन्
- नगरपालिका भित्र नागरिकहरुले तुलनात्मक रूपमा गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य सुविधा प्राप्त गरेका हुनेछ, विद्यार्थीहरुले व्यवसायिकरोजगारमूलक शिक्षा प्राप्त गरेका हुनेछन र आधारभूत शिक्षा सुविधाबाट कोही पनि वन्चित हुनेछैनन् र सबै नगरवासीहरु सामान्य स्वास्थ्य सुविधाको पहुँच भित्र हुनेछन
- पर्यटन पूर्वाधारको विकासको माध्यमबाट रोजगारी र आय आर्जनको वृद्धि भै नागरिकहरुको आर्थिक स्तर उठेको हुनेछ ।
- नगर भित्र कृषि उत्पादन र बजार व्यवस्थापनको अवस्थामा सुधार हुनेछ ।
- नगरपालिकाको समथर क्षेत्रमा विद्युतिकरण र खानेपानीको सुविधामा सुधार भएको हुनेछ र पहाडी क्षेत्रका वासिन्दाहरुले पनि विद्युतिकरणको सेवा प्राप्त गर्न सक्नेछन ।
- महिला तथा युवाहरुले रोजगारमूलक तालीम प्राप्त गरी आय आर्जनमा लाग्ने वातावरण बन्दै जानेछ
- शहरवातावरणमैत्री हुदै जानेछ

द. वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका प्रमुख नीति तथा आधारहरु:

वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका नीति तथा आधारहरु निम्न रहेका छन्

- नेपालको संविधान र सम्बन्धित ऐनहरु
- त्रिवर्षीय योजनाले निर्दिष्ट गरेका प्रमुख एवम् क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरु
- अदालतद्वारा प्रतिपादित नजिर, सिद्धान्त तथा नीतिहरु
- मध्यकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा
- नेपाल सरकारले अन्तराष्ट्रिय तथा छिमेकी सरकार संग गरेका सन्धि सम्झौता तथा प्रोटोकलहरु
- संयुक्त राष्ट्रसंघको वडापत्र तथा समय समयमा अनुमोदन भएका घोषणा पत्रहरु,दक्षिण एसियाली क्षेत्रीय सहयोग संगठनका घोषणा पत्र र विभिन्न समितिहरुले पास गरेका विषयहरु
- संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको स्थानीय तह गठन आदेश २०७४ तथा संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मंत्रालयका समय समयमा प्राप्त परिपत्रहरु
- नेपाल सरकारका विभिन्न निर्णय र आदेश
- राप्ती नगरपालिकाका स्वीकृत ऐन, नियमावली,कार्यविधिहरु
- स्थानीय तहको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ र ७५
- जनप्रतिनिधिहरुले नगरवासीहरु संग स्थानीय तहको चुनावमा प्रतिज्ञा गरेको घोषणपत्र
- संघीय सरकार रप्रदेश सरकार अर्थमन्त्रालयबाट प्राप्त बजेट तथा कार्यक्रम दिग्दर्शन
- विभिन्न कार्यालय,संघसंस्था, राजनितीक दलहरुबाट प्राप्त सुझावहरु

अध्यक्ष महोदय,

९.आ.व. २०७८/०७९ को अनुमानित आय (व्यय समेतको बजेट तथा कार्यक्रमहरु प्रस्तुत गर्दछु ।

नगर पर्या पर्यटन पूर्वाधारका क्षेत्रहरु

आर्थिक वृद्धिको आधार : पर्यटन लगाएत विभिन्न क्षेत्रको पूर्वाधार

पर्यटनको माध्यमबाट आर्थिक विकास गर्न सकिने प्रसस्त सम्भावना बोकेको यस नगरपालिकामा पर्यटन लगाएत विभिन्न क्षेत्रमा विकास गर्नको निम्ति निम्नानुसारको योजनाहरुलाई प्राथमिकतामा राखेको छु र यस्ता योजनाहरु नगरपालिकाको थोरै तथा सानो बजेटबाट सम्पन्न गर्न नसकिने

भएकोले यी गर्नुपर्ने अति आवश्यक योजनाहरू सम्पन्न गर्न संघ र प्रदेश सरकारसंग बजेट माग गरी कार्य सम्पन्न गर्ने सोच लिएको छु ।

१. राप्ती-६ स्थित राप्ती एकता मध्यवर्ती वन क्षेत्रमा “**राप्ती नगर प्राकृतिक चिडियाखाना**”(Natural Zoo) निर्माणको निमित्त प्रदेश सरकारसंग रु ५ करोड बजेट माग गरेको छु ।
२. राप्ती वडा नं. २ गड्यौली चोक देखि जे पी पार्क तथा परेवाकोट भिउ टावर रमणीय पर्यटकीय क्षेत्र सम्म पैदल यात्रका लागि सिंढि निर्माण गर्न प्रदेश सरकार संग रु २ करोड माग गरेको छु ।
३. राप्ती वडा नं. ७ मा रहेका अत्यन्त रमणिय स्थल शान्तिकुञ्जलाई **Peace Park** को रूपमा विकास गर्न प्रदेश सरकारसंग रु १ करोड बजेट माग गरेको छु ।
४. थाकलटारमा आर्गनिक नमुना गाउँ तथा तमाङ्ग सांस्कृतिक होमस्टे निर्माण गर्न प्रदेश सरकारसंग रु १ करोड माग गरेको छु ।
५. कमिनचुली, नोकु गुफालाई पर्यटकीय दृष्टिकोणले प्रभावकारी बनाउन केवलकारतथा रोप वे (रज्जु मार्ग) संचालनको लागि प्रदेश सरकारसंग रु२ करोड बजेट माग गरेको छु।
आदीबासी जनजातीहरूको सांस्कृतिक ग्रामको विकास र होमस्टे निर्माणको निमित्त आवश्यक बजेटको व्यवस्था प्रदेश सरकारसंग अनुरोध गरेको छु ।
६. ओनेवाड.मा बौद्धहरूको आस्थाको धरोहर विशाल बौद्ध विहार गुम्बा निर्माण को लागि रु. १ करोड बजेट माग गरेको छु ।
७. राप्ती-४ को शिखर इको-टुरिजम क्षेत्र विकासको निमित्त प्रदेश सरकारसंग रु.५ करोडको माग गरेको छु ।
८. पहाडी भूभागमा छरिएका वस्तीहरूको कारण सेवा सुविधा पुर्‍याउन असजिलो र महँगो पर्न जाने भएकोले त्यसलाई सहज बनाउन लोथर र कोराकमा कम्तिमा एक एक एकिकृत वस्ती निर्माणको निमित्त संघीय सरकारसंग बजेट माग गरेको छु ।
९. राप्ती-८ स्थित कालिका सामुदायिक वन भित्र मनोरंजन पार्क (फन् पार्क) निर्माण गर्न प्रदेश सरकारसंग १ करोड बजेटमाग गरेको छु । यो कार्यक्रम कालिका सामुदायिक वन र नगरको समन्वयमा संचालन हुनेछ ।
१०. राप्ती-७बाघदेवी सामुदायिक वनमा विशाल सांस्कृतिक संग्राहालयको निर्माण गर्न रु.२ करोड प्रदेश सरकार संग माग गरेको छु ।यो कार्यक्रम सामुदायिक वन र नगरको समन्वयमा संचालन हुनेछ ।
११. राप्ती नगरपालिका वडा नं. १ नयाँ बस्ती र दुवैचौरको विचमा एक नमुना **Model Park** निर्माण गर्न प्र.स. रु२ करोड माग गरेको छु ।
१२. पर्यटन प्रवर्धनको हिसाबले महत्वपूर्ण पानीसराहाप (राप्ती-९) मा निर्माणाधीन पिपुल्स पार्कको निर्माणलाई विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन अनुरूप अगाडि बनाउने कामको लागि प्रदेश सरकारसंग रु.२ करोड माग गरेको छु ।
१३. राप्ती नगरपालिका भरी पर्यटन प्रवर्धनको कार्यको निमित्त एक “नगर पर्यटन विकास बोर्ड - राप्ती” गठन गर्ने र पर्यटन प्रवर्धनका कार्यक्रम सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गरी त्यसैलाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।
१४. पर्यटकीय दृष्टिकोणले समेत महत्वपूर्ण मानिएका शिखर फेदि नाग पोखरीमा एक विशाल नागको मूर्ति निर्माण र न.पा.ले तयार गरेको डि.पि.आर. बमोजिम काम सम्पन्न गर्नका लागि प्रदेश सरकार संग रु.२ करोड माग गरेको छु ।

१५. समग्र नगरपालिकाको विकास र अनुभव आदान प्रदानको निम्ति अन्य मूलुकका नगरपालिकाहरु संग भगिनी सम्बन्ध कायम गर्ने नीति लिएको छु ।

विभिन्न विषयगत क्षेत्रको लागि देहाय अनुसार योजना बनाएको छु ।

शहरी पूर्वाधारको विकास :

१. राप्ती नगरपालिकाको विस्तृत नगर प्रोफाइल निर्माण सम्पन्न भएको र त्यसका आधारमा नगर गुरु योजना निर्माण गरी दीर्घकालीन योजना सहितको विस्तृत प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।
२. नगरपालिकालाईव्यवस्थित र हरियालीयुक्त शहरको रूपमा विकास गर्न भू-उपयोगको नीतिलाई कडाइका साथलागू गर्ने र आवश्यक पूर्वाधारको विकास गर्दै लगिनेछ ।
३. शहरी विकासको निम्ति सरकारी, नीजी र सार्वजनिक(नीजी साभेदारीको आधारमा लगानी व्यवस्था गर्न पहल गरिनेछ ।
४. विगतका गरिएका अधुरा कार्य पूरा गर्न बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु ।

सफा नगर-स्वस्थ नागरिक

५. पूर्व-पश्चिमराजमार्ग मा पर्ने दुवै तर्फको ट्रयाक सफा गर्ने कार्यको लागि सडक डिभिजनसंग समन्वय गरी काम अगाडी बढाइनेछ ।
६. नगर भरिका नाली भएका बाटोहरुको दुवै तर्फ वृक्षारोपणकार्यक्रमको निम्ति बजेटको व्यवस्था गरी आगामी नववर्ष २०७९ बैसाख १ गते प्लास्टिक भोला मुक्त नगर बनाउन वैकल्पिक व्यवस्थाको निम्ति बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
७. नगरपालिकाको फोहोर व्यवस्थापनको लागि रिक्कीसी नामक जापनिजसंस्थासंग समन्वय गरी अर्गानिक मल उत्पादन गर्न बैज्ञानिक व्यवस्थापन सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रमहरु टोलविकास संस्था मार्फत संचालन गर्ने सोच गरिएको छु ।

उज्यालो नगर अभियान :

८. पहाडमा सोलार वत्ति जडान सहयोग र राजमार्गमा सोलार सडकबत्तीको निम्ति योजना राखेको छु
९. लघु जलविद्युत योजनाको सम्भावना भएका स्थानहरुमा त्यसको निम्ति पहल गरिने निति लिएको छु ।
१०. नगरका समथर भूभागहरुमा विद्युत सुविधा नपुगेका स्थानहरुमा विस्तारको निम्ति विद्युत प्राधिकरणसंग समन्वय गरी तारपोल व्यवस्थाको निम्ति पहल गर्ने योजनाहरु राखेको छु ।

मानव स्रोत विकासको आधार : शिक्षा स्वास्थ्य र पूर्वाधार

मानव स्रोत विकासको मुख्य आधारको रूपमा रहेको शिक्षार स्वास्थ्यको क्षेत्रमा निम्नानुसारका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने योजना निर्माण गरेको छु ।

- पहाडी क्षेत्र लोथर र कोराकमा विद्यालय टाढा भएको कारण विद्यालय जाने उमेरका बालबालिकाहरु बीचैमा पढाई छोड्ने गरेको पाइएकोले त्यसलाई निरुत्साहित गर्न राप्ती नगरपालिका-१२ यउरालीटार मा. वि. लाइ आवासीय बनाउन छात्रावास भवन निर्माणको निम्ति शान्ति गृह नेपालसंग समन्वय गरी कार्य गर्ने योजना लिएको छु । त्यसैगरी वडा नं. ११ थाललटार मा वि को निम्ति आवाशीय भवन निर्माणको निम्ती परिवर्तन नेपाल संस्थासंग र अति विकट स्थान कान्देश्वरी आधारभुत विद्यालयमा आवसियको लागी लक्ष्मी प्रतिष्ठानसंग समन्वय गरी अभै व्यवस्थित गर्ने सोच लिइएको छु ।
- जनआदर्श बहुमुखी क्याम्पसलाई आइ.टी. कलेजको रूपमा प्रवर्धनको निम्ति प्रयास गर्ने छु । बुद्धशान्ति क्याम्पसलाई प्राविधिक शिक्षालयको रूपमा संचालन गर्न आवश्यक प्रक्रियाहरु अधि बढाउने प्रयास गर्ने छु । उल्लेखित कलेजहरुलाई व्यवस्थित किसिमले व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रदेश सरकारसंग रु.१/१ करोड बजेट माग गरेको छु ।

- उत्कृष्ट छात्र छात्रा प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तर्गत नगर भित्रका मा.वि.रउ.मा.वि.का विद्यार्थी मध्ये एस.इ.इ. परीक्षामा A प्लस ग्रेड प्राप्त गर्ने छात्र छात्रा हरुलाई प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रम राखेको छु ।
- पुर्व प्राथमिक कक्षा संचालन भएका विद्यालयहरुको गुणस्तर उठाउन मन्टेस्वरी कार्यक्रमको निम्ति बजेट विनियोजन गरेको छु
- नगरभरिका विद्यालयहरुकोसुधार रतिनीहरुकोपूर्वाधार विकासको निम्ति विभिन्न आयोजनाहरुराखेको छु ।
- भण्डारा अस्पताललाई स्त्री(रोग विशेषज्ञता सहितको २५ शैयाको अस्पतालको रुपमा विकास गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु । ब्रह्मानगर हे.पो. लाई वालरोग विशेषज्ञता सहितको सेवा प्रदान गर्ने हिसावले विकसित गर्ने साथै बाँकि रहेका हे.पो. हरुलाई पनि सुधार गर्ने कार्यक्रमहरु राखेको छु र तिनीहरुको स्तरोन्नती गरी विशेषज्ञता सहितको सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने नीति लिएको छु ।
- स्वास्थ्य स्वयमसेविका प्रोत्साहन कार्यक्रम तथा शहरी क्लिनिक संचालनको निम्ति आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।

युवा तथा खेलकुद

- नगर भित्र खेलकुदको निम्ति व्यवस्थित पूर्वाधारका लागी राप्ती-७ क्रिकेट मैदान तथा खेलग्राम क्रिकेट मैदान र भण्डारा मा. वि.को चउरमा र जुवाखोला चउरमा मिनि रंगशाला निर्माण गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने र काम शुरु गर्न प्रदेश सरकार र संघिय सरकारसँग बजेट माग गरेको छु । त्यसैगरी, भएका खेल मैदानहरुको सुधार, खेलसामग्रीहरुको वितरण आदि आयोजनाहरु समावेश गरिने नीति लिइएको छु ।
- खेलकुद विकास एवम प्रवर्द्धन गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।

वन तथा भू-उपयोग

- सबैसामुदायिक वनहरु र वन व्यवस्थापनको निम्ति वन व्यवस्थापन संजाल(राप्ती) निर्माण गर्ने व्यस्था गरेको छु
- राष्ट्रियनिकुन्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा निकुन्जबाट आउने वन्यजन्तुहरुबाट वस्तीमा भैरहने अतिक्रमण र नोक्सानीलाई न्यूनीकरण गर्न निर्माणको चरणमा रहेको कार्यलाई पुरा गर्न भ्यालाचौर देखि राप्ती नगरपालिकामा पर्ने कुचकुचे सम्म(राप्ती वडा नं. १, ३ र ६) कंक्रीट फेंसिंग वाल पुरा गर्ने योजनाको लागि प्रदेश सरकारसँग रु.१५ करोड बजेट माग गरेको छु ।
- भू-उपयोगको नीति अनुरूप अव्यवस्थित जग्गा प्लटिंगलाई व्यवस्थित गर्दै लगिने नीति लिएको छु ।
- नगर भित्र रहेका सार्वजनिक जमीनहरुको खोजि गरी त्यसको संरक्षण तथा व्यवस्थित गरिने नीति लिएको छु ।

साना तथा घरेलु उद्योगकोविकास

- यस नगर भित्र तरकारी खेति र दुग्ध उत्पादनको स्थिति रहेकोमा त्यसको बजार व्यवस्थापन र प्रसोधन तथा परिकार उत्पादनको निम्ति आवश्यक पहल गर्ने नीति लिएको छु ।
- साथै उद्योग स्थापनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरी लगानी खोजी गर्ने सोच राखेको छु ।

स्वस्थखानेपानीकार्यक्रम

- खानेपानीअभाव भएका नगरका विभिन्न स्थानहरुमा चापाकल (ट्युबेल धारा), बोरिंग, इनार आदिको माध्यमबाट खानेपानीको आपूर्ति गर्न रकम योजनाहरु प्रस्ताव गरिएको छ ।
- स्यामराङ्ग खानेपानी योजनाको लागी प्रदेश सरकार संग रु.५० लाख बजेट माग गरेको छु ।

- चिसापानी कत्लेखोला रातोमाटे खानेपानी योजनाको लागी प्रदेश सरकार संग रु.५० लाख बजेट माग गरेको छु ।
- हाल नगरभित्र चालु रहेका खानेपानी प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ र खानेपानीको गुणस्तर जांच बेला बेलामा गर्ने निति लिएको छु ।

कृषि तथा पशु विकास

- नगरमा फलफुलको विरुवा ५० प्रतिशत अनुदानमा १००००। बोट वितरण गर्ने नीति लिएको छु ।
- कृषि उपजको भण्डारण गर्ने गरी कृषि उत्पादक सहकारीहरूसंगको समन्वयमा एकशीत भण्डारण केन्द्रको स्थापना गर्नको निम्ति प्रदेश सरकारसँग बजेट माग गरेकोछु ।
- नगर भरिका कृषकहरुको पशु बीमा सहयोग (२५ प्रतिशत अनुदान) को निम्ति बजेट व्यवस्था गर्ने नीति लिएको छु ।
- सामुदायिकवनहरुमा कुरिलो, कागती, ड्राइगन, बेसर, अदुवा, चिउरी अम्रिसो आदि खेती गर्ने जस्ता आयमुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिने नीति लिएको छु ।
- कृषि सहकारीहरुको पूर्वाधार विकासको निम्ति आयोजनाहरु प्रस्ताव गरेको छु ।
- कृषकका खेतहरुमा कृषि सामग्री र उत्पादन ओसारपसारको निम्ति सहज बनाउन आवश्यक ठाउँहरुमा सडकहरु निर्माण गर्दै लगिने नीति लिएको छु ।
- व्यवसायिक रुपमा कृषि उत्पादन गर्ने कृषकलाई उद्यमी बनाउन कृषी व्याज अनुदानको व्यवस्था मिलाएको छु ।
- मौरीपालन व्यवसायीहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने निति लिएको छु ।
- गाई, भैसी पालक कृषकहरुका लागी नगरपालिकामा एउटा स्याइलेस उद्योग स्थापना गर्ने निति लिएको छु ।
- गरीबी न्यूनीकरणको लागि वंगुर र बाखाको प्याकेट क्षेत्र बनाइ कार्यक्रम अघि बढाउने निति लिएको छु ।
- पशु नस्ल सुधारको लागि जमाइको विर्य निशुल्क वितरण गर्न वजेटको व्यवस्था मिलाएको छु ।
- पशुपालन व्यावसायलाई अभै प्रभावकारी बनाउन ५०% अनुदानमा काउम्याट वितरण गर्ने र पशु विमा कार्यक्रम संचालन गर्न बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु ।
- पशु वस्तुहरुलाई विभिन्न रोगहरुबाट बचाउन प्रयोग हुने खोप (खोरेत भ्यागुते) निशुल्क लगाउने निति लिएको छु ।
- नगरको पहलमा दुधको परिकार उत्पादन गर्न दुग्ध उद्योगको DPR तयार गरी कार्य अगाडी बढाउने निति लिएको छु ।
- दुधबाट क्रम बनाउने मेशनि व्यवस्थापनको लागी बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।

विकासको आधार यातायात पूर्वाधार

- मेट्रो रेल संचालन गर्न पहल गर्न भरतपुर देखि पूर्वका नगरपालिकाहरूसंग समन्वय गर्ने योजना बनाएको छु ।
- नगरका वडाबाट छनौट भए अनुसार सडक तथा बाटो निर्माण, बाटो खोल्ने, ग्रावेल गर्ने, कालोपत्रे गर्ने योजनाहरुमा बजेट विनियोजन गरेको छु
- पूर्व-पश्चिम राजमार्गको यस नगरपालिका भित्र पर्ने भू-भागमा दाँया बाया ट्रयाक खोल्ने र नाली व्यावस्थापनको समस्या समाधान गर्न पहल गरिने नीति लिएको छु ।
- कालिटार कान्दा हुँदै चरौदी सडक निर्माणका लागी प्रदेश सरकार संग रु.५ करोड माग गरेको छु ।

- निर्माण गर्न बाँकी वडा कार्यालय भवनहरु निर्माणका लागि आवश्यक बजेट प्रदेश सरकारसँग बजेट माग गरेको छु ।
- थाकलटार रातोमाटे चिसापानी राइटार सडक निर्माणको लागि प्रदेश सरकार संग रु.२ करोड माग गरेको छु ।
- दर्लामे खहरे सतीसाल आंपानी सडक कालोपत्रे गर्न प्रदेश सरकार संग रु.२ करोड माग गरेकोछु ।
- हर्दि देखी दक्षिण तर्फको ढुङ्गे खोलामा पुल निर्माण गर्नका लागि प्रदेश सरकारसँग बजेट माग गरेको छु ।
- चेपाङ्ग राजमार्गको केउरानीमा बसपार्क निर्माण गर्न रु.३ करोड माग गरेको छु ।

सिंचाई प्रणालीको सुधार कृषि उत्पादनको आधार

- नगरभरि भएका सिंचाई प्रणालीहरुलाई मर्मत सम्भार र व्यवस्थित गर्न आयोजनाहरुको व्यवस्था गरिएको छ र थप सुधार कार्यको निमित्त स्रोतको खोजी गरिनेछ ।
- वडा नं. ६ को हर्दि कुलो निर्माण गर्नको रु.५० लाख प्रदेश सरकार संग माग गरेको छु ।
- यस नगरको राजमार्ग देखी उत्तर तर्फको क्षेत्रमा सिंचाई गर्नका लागि स्यालो बोरिङ्ग, डीप बोरिङ्ग जस्ता आयोजनाहरुको निर्माण र सुधारको निमित्त योजना निर्माण गरेर अगाडी बढाउनेछु ।
- हर्दि सुकुम्बासी गाँउ सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत गर्नका लागि प्रदेश सरकारसंग रु.५० लाख माग गरेको छु ।

आयआर्जन, रोजगारी र क्षमता विकास कार्यक्रम

- युवा तथा महिलाहरुलाई लक्षित गरी सिलाई, कटाई, डकर्मी, सिकर्मी, इलेक्ट्रिकल, वेल्डिङ्ग मुढा बुन्ने, कम्प्युटर, ड्राइभिङ्ग, क्रिस्टल मेटल, विउटी सियन्, ल्पम्बिङ्ग जस्ता तालीम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने निति लिएको छु । साथै तालिम प्राप्त जनशक्तिहरुलाई आफ्नो दक्षता अनुसारको व्यवसाय गर्न केही पुजीको व्यवस्था गर्ने निति लिएको छु ।

बैंकिंग सुविधाको विस्तार

- बैंकिंग सुविधा नपुगेका पहाडी भूभागहरुमा उपयुक्त खालको बैंकिंग सुविधा प्रदान गर्न पहल गरिने नीति लिएको छु ।

प्राकृतिक प्रकोप नियन्त्रण

- बाढी पैरो जस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट पटक पटक पिडित भैरहेकोयस नगरपालिकामातटबन्धन निर्माण, चेक ड्याम निर्माणगर्ने, बायोइन्जिनीरिंगको माध्यमबाट पैरो नियन्त्रण गर्ने जस्ता कार्यको लागि सम्भाव्य स्रोतहरुको खोजिगर्ने सोच लिइएको छु ।
- यस नगरपालिकाको दक्षिण भागमा बसोबास गर्ने हजारौ जनताहरु लोथर खोला र राप्ती नदिलाई सिरानीमा राखेर सधै तरंगै तरङ्गमा जिउन विवश रहेका छन । तसर्थ लोथर देखि सौराह सम्म सिमेन्टेड पिलर सहितको आर सि सि ढलानको पक्की ड्याम निर्माण गर्न प्रदेश सरकार र संघीय सरकारसँग बजेट माग गरेको छु ।संघको बजेटबाट यसको DPRनिर्माण कार्य सम्पन्न भइ लोथर बजारको दक्षिण भागबाट कार्य प्रारम्भ समेत हुदैछ ।
- मारताल खोला ऋषिश्वर मन्दिर देखी दक्षिण तर्फ ढुङ्गे खोला सम्म र ढुङ्गे खोला देखि लौगाइ सम्म दुवै तर्फ ग्याविन जाली तटबन्धन गर्नको लागि प्रदेश सरकारसँग रु.१० करोड माग गरेको छु ।
- पम्पाखोला तटबन्धन अमृत खानेपानि कार्यालयको दक्षिण तर्फ राप्ती७, ६ र ८ हुदै भवानी बजार सम्म दाँया वाया तटबन्धन गर्न, चात्राखोला तटबन्धन, गोडगोरचोक खोला तटबन्धन हत्तिघाप खोला तटबन्धन जस्ता नगर भरिका खोलाखोल्सीका जोखिमपूर्णस्थानहरुमा तटबन्धन कार्यको निमित्त संघीय सरकार संग रु.२० करोड र प्रदेश सरकार संग रु.१० करोड माग गरेको छु ।

- गोङ्गोरचोक खोलाबाट कटान भइरहेका गल्ली गांउको खेतीयोग्य जमिनलाई तटबन्धन गरी संरक्षण गर्न प्रदेश सरकार संग रु.१ करोड माग गरेको छु ।
- नगरका अन्य बढी पैरोको जोखिम रहेका स्थानहरुमा साना साना तटबन्धनका योजनाहरु राखेको छु ।

महिला विकास तथा सामाजिक कल्याण

- गर्भवती महिलाहरुको निम्ति पोषण कार्यक्रम, महिला तथा बालबालिका आदिवासि जनजाती , दलित तथा उत्पिडित समुदायको लागि शीपमूलक तालीम र आयआर्जन गर्ने कार्यक्रमहरु बजेटमा समेटिएको छु ।
- उठ्न बस्न नसक्ने अपाङ्गहरुको सहयोगको निम्ति अपाङ्ग पोषण कार्यक्रमको निम्ति बजेट छुट्टयाएको छु भने, नगरपालिका भित्रका सबै सरकारी कार्यालयहरुलाई अपाङ्ग मैत्री बनाउनको निम्ति आवश्यक कदम चल्ने नीति लिनेव्यवस्था गरेको छु ।
- वृद्धहरुलाई सम्मान, अन्तरक्रिया कार्यक्रम गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु । सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रणालीलाई सुलभ र सेवाग्राहीमुखी बनाउन बैङ्किङ्ग प्रणालीलाई अवलम्बन गर्ने नीति लिएकोछु ।
- २० वर्ष सम्म विवाह नगरि बसेका चेपाङ छोरीहरुलाई उच्च शिक्षा अध्ययनको व्यवस्था मिलाउन विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्था मिलाएको छु ।
- क्यान्सर पिडित विरामीहरुलाई किमो चढाउन र किडनी फेलर भइ डाइलेसीस गरी रहेका विरामीहरुका लागि घरबाट अस्पताल सम्मको यात्रा व्यवस्थामा सहयोग गर्ने नीति लिएको छु

संस्कृति संरक्षण तथा सम्बर्धन

- थाकलटारमा बुद्धिष्टहरुको एक विशाल बौद्ध गुम्बा विहार निर्माण गर्न प्रदेश सरकारसँग १ करोड प्रदेश सरकारसँग मात्र गरेको छु । विभिन्नजातजाति, धर्म, संस्कृतिआदिको संरक्षण, संबर्धनको निम्ति जातीयसंस्कृति संग्राहलय, होमस्टे, धार्मिक संग्राहलयका साथै यस राप्ती न.पा.मा एक वृद्धा विश्राम, खुल्ला विश्वविद्यालय (Old relaxation open University)योगाकेन्द्र, मेडिटेसन सेन्टरहरुस्थापना गरी संचालन गर्न भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माणको लागि योजनाहरु प्रस्ताव गर्ने नीति लिएकोछु । साथै, सम्भावित स्थानहरुमा धार्मिक पर्यटनको विकास गर्ने सोच लिएको छु ।

सूचना प्रविधि तथा संचार

- संचारको राम्रो व्यवस्था नभएका पहाडी भूभागहरुमा त्यसलाई सहज बनाउन आवश्यक पहल गरिने नीति लिएको छु ।
- आफ्नै सर्भर सेटअप गरी सबै वडासंग डेडिकेट ईन्टरनेट जडान गरी डाइरेक्टलिङ्ग गरिनेछ ।
- वडा नं. १०, ११, १२ र १३ मा पावर व्याकअप व्यवस्था सहित कम्प्युटर सामाग्री खरिद गरी जडान गर्ने योजना लिएको छु ।
- नगरपालिकाका सम्पूर्ण शाखा तथा कार्यक्रमलाई एउटै सफ्ट्वयर गरी गरी निर्माण गरिनेछ ।
- वायोम्याट्रिक हाजिरी प्रणाली लागू गरिनेछ । सबै वार्ड तथा शाखाहरुमा सिंसिटिभी जडान गरी, कम्प्युटर तालिमको व्यवस्था गरी वाईफाई जोन सञ्चालन गरिने निति लिएको छु ।

नगरभित्रको सुशासन-चुस्त र दुरुस्त प्रशासन

- नगरवासीहरूलाई बढी भन्दा बढी छिटो छरितो र पारदर्शी ढंगले सेवा प्रवाह गरिनेछ ।
- अहोरात्र रुपमाजनताकोसेवामा खटिनु हुने कर्मचारीहरूको उच्च मनोबलका साथ काम गराउनको लागि अतिरिक्त समय (Over Time) काममा लगाई खाइपाइ आएको तलब भत्ता अनुसार काम गरेको अवधि हिसाव गरी बढीमा ३०% सम्म नबढ्ने गरी अतिरिक्त समय (Over Time) भत्ता प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको राय लिइ प्रमुख/उपप्रमुखको स्वीकृतीमा उपलब्ध गराउने निति लिइएको छ । यसको कार्यान्वयन सम्बन्धमा कर्मचारी प्रोत्साहन भत्ता व्यवस्थापन कार्यविधि २०७८ निर्माण गरी तत्काल लागु गरिनेछ ।
- स्थानीय तहमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई संघीय र प्रदेश सरकारले व्यवस्था गरे बमोजिमको रु २०००। तलब वृद्धि, न्यूनतम कर्मचारीको पारिश्रमिक तलब रु १५०००। को व्यवस्था गरि पर्यटन काजको समेत व्यवस्था कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- नगरपालिका कार्यालय र वडा कार्यालयहरूका कामहरूलाई कम्प्युटराइज प्रणालीलाई व्यवस्थित बजेटको व्यवस्था गरेको छ ।
- नगरका हरेक कार्यालयमा उजुरी पेटिकालाई व्यवस्थित गरी आएका उजुरीहरूको चाडो भन्दा चाडो निरूपण गर्ने व्यवस्था मिलाएको छ ।

आयोजना कार्यान्वयनमा सुधार

- आयोजना कार्यान्वयनलाई छिटो छरितो र पारदर्शी बनाउन र गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न वडाले आयोजना सम्पन्न भएको भनि सिफारिस गरी नगरमा दर्ता भएको मितिले १५ दिन भित्र प्राविधिक शाखाले उक्त आयोजनाको कार्य मुल्याङ्कन गरी कार्य सम्पन्न मुल्याङ्कन प्रतिवेदन सम्बन्धित शाखामा पेश गरी सक्नु पर्नेछ । सो तोकीएको समय सिमा भित्र कार्य सम्पादन मुल्याङ्कन प्रतिवेदन पेश नगरेमा यसको औचित्य सहितको स्पष्ट कारण खुलाई सो आयोजना हेर्न जिम्मेवारी लिइएका प्राविधिकले नगरपालिकामा स्पष्टिकरण पेश गर्नु पर्नेछ । साथै प्राविधिक शाखाबाट आयोजनाको कार्य सम्पादन मुल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित निकायमा पेश भएको बढीमा १५ दिन भित्र असमान्य अवस्था सृजना भएको अवस्थामा बाहेक नगरपालिकाले भुक्तानी दिइ सक्नुपर्ने नीतिलिएको छ । यस सम्बन्धमा कार्यविधि निर्माण गरीआ.ब. २०७८।०७९ देखि नै लागुगरिनेछ ।

ठुला योजनाहरूको सन्दर्भमा बोलपत्र आव्हान गर्ने र खरिद ऐन बमोजिम प्राप्त बोलपत्रहरू खोली सकेपछि १५ दिन भित्र मुल्याङ्कन कार्य (Evaluation) गर्ने कार्य सम्पन्न गरी सम्झौताको प्रक्रिया अगाडी बढाई सक्नुपर्ने । यस सम्बन्धमा छिटै कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ

अध्यक्ष महोदय, सदस्यज्युहरु,
 अव म आ.व. ०७६।०७७ को यथार्थ, ०७७।७८ को संशोधित तथा ०७८।०७९ को अनुमानित आय
 व्याय विवरण पेश गर्न अनुमति चाहन्छु ।

आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ रु हजारमा

सि.नं.	शीर्षक	आ.व. २०७६/७७ को यथार्थ	आ.व. ०७७/७८ को संशोधित	आ.व. २०७८/७९ को अनुमान
	राजस्व			
१	आन्तरिकश्रोत	५७९६८७२६.८९	६४९५०७९६	८०००००००
२	११४५६ बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर [राजस्व बाँडफाँड - प्रदेश सरकार]	३२१०४८७९.९८	४१८०५०००	४३७४२४२९
३	११४११ बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मूल्य अभिवृद्धि कर [राजस्व बाँडफाँड - संघीय सरकार]	९५०१९३७३.४१	११६०१४६८०	११६८३२०००
४	संघीयसरकार समानिकरण अनुदान	१७०२०००००	१६६२०००००	१७४५०००००
५	संघीयसरकार शसर्त अनुदान चालु	३१८५९५०००	३०९२३४८१०	३१५२०००००
६	प्रदेशसरकार समानिकरण अनुदान	१०७६७६०००	१०७९७०००	१५२४४०००
७	संघीय विशेष अनुदान	३०००००००	०	०
८	प्रदेश समपुरक अनुदान	०	१०६०००००	३०००००००
९	प्रदेश विशेष अनुदान	०	३००००००	२५०००००
१०	प्रदेश शसर्त अनुदान	१६६०५०००	२९८१००००	६६४१८०००
११	VCDP	०	७०००००	७०००००
१२	मौज्दात रकम/घाटा बजेट			८४६०००००
	जम्मा			९२९७३६४२९

व्यय विवरण

शीर्षक	आ.व. २०७६/७७ को यथार्थ	आ.व. २०७७/७८ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०७७/७८ को अनुमान	कैफियत
चालु	४९१०१३०००.००	५३१२६२४९०	२७२४८१५०८	०७८/७९ मा शसर्त अनुदानको कार्यक्रम समावेश छैन
पुजीगत	४९९११३४४०.५२	४०१९१६७१५	२४२४३६९२१	
जम्मा	९९०१२६४४०.५२	९३३१७९२०५	५१४९१८४२९	

महोदय

अब म यस गरिमामय सभा समक्ष राप्ती नगरपालिकाको आ.व. ०७८/०७९ को प्रस्तावित बजेटलाई क्षेत्रगत रूपमा शर्त अनुदान बाहेक बजेट विनियोजनको अवस्थाबारे निवेदन गर्न चाहन्छु ।

क्र सं.	क्षेत्र	प्रस्तावित बजेट ०७८/७९	कैफियत
१	आर्थिक विकास	७ करोड ८२ लाख २५ हजार	
क	कृषि तर्फ	५ करोड ९६ लाख ६४ हजार	लक्षित कार्यक्रम समेत
२	सामाजिक विकास	८ करोड ८८ लाख ९२ हजार	
क	शिक्षा	३ करोड ६० लाख ७२ हजार	
ख	स्वास्थ्य	४ करोड १४ लाख ५९ हजार	
३	पूर्वाधार विकास	१२ करोड २५ लाख १५ हजार	
क	सडक पुल	७ करोड ७५ लाख २२ हजार	
ख	भवन तथा शहरी	४ करोड ४९ लाख ९३ हजार	
४	व्यवस्थापन तथा सुशासन	५ करोड ४४ लाख ५ हजार	
क	विपद व्यवस्थापन	२ करोड ६२ लाख	
५	कार्यालय संचालन तथा प्रशासन	१७ करोड ६२ लाख ८१ हजार	

नोट शसर्तको कार्यक्रम समावेश नभएकोले क्षेत्रगत रूपमा बजेट कम देखिएको छ ।

११. अब म आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा यस नगरपालिकाबाट हुने राजस्व परिचालन नीतिसम्बन्धमा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु

- नगरपालिकाकोकर वृद्धिको निम्ति करकोदायरालाई बढाउने
- कर चुहावटलाई नियन्त्रण गर्न असोज मसान्त भित्र कर तिर्नेलाई २५% र पौष मसान्त कर तिर्नेलाई १५% छुट र ढिलो गर्नेलाई जरिवानाको नीतिलाई कडाइका साथ लागू गर्ने ।
- करका आधारको खोजि र उपयुक्त करका दरको निर्धारण गर्न राजस्व परिचालन सम्बन्धी बैज्ञानिक र व्यवस्थित नीति निर्माण गर्ने ।
- कर संकलन प्रणालीलाई एकीकृत र सफ्ट्वयरको प्रयोगबाट व्यवस्थित गर्ने ।
- करदाता शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- आवश्यक कर्मचारी व्यवस्थापन सहित राजश्व शाखाको स्थापना भएको छ ।
- वडाहरुलाई कर संकलनमा प्रतिष्पर्धी बनाउन र उत्साह प्रदान गर्न प्रोत्साहन कार्यक्रम राख्ने ।
- करदायित्वलाईकडाइका साथ सेवा प्रवाह संग जोड्ने, कर तिरे पछि मात्र सेवा पाइने व्यवस्था गर्ने ।
- उपयुक्तकर प्रणाली र दक्ष कर प्रशासनको व्यवस्था गर्ने, ५ प्रकारका सिफारिसमा कर छुट गर्ने नीती लागू गर्नेछु ।

अध्यक्ष महोदय, नगर सभासदज्युहरु,

मैले बजेटकासंक्षिप्त र नीतिगत कुराहरु यहाहरु समक्ष प्रस्तुत गरे । खर्च अनुमान, राजस्व अनुमान, खर्च शिर्षक तथा आयोजनाहरु विनियोजित रकम, नगरपालिकाको आम्दानी भन्दा बाहिरका स्रोतबाट गर्न प्रयास गरिने आयोजनाहरुको विस्तृत विवरण अनुसूचीहरुमा उल्लेख गरिएको छ । असिमित आवश्यकता र सीमित स्रोतको कारण सोचिएका सबै योजनाहरु बजेटमा समावेश गर्न सकिएन, तर पनि स्रोत बढ्दै जादा महत्व रजरुरीको आधारमा विकासका योजनाहरु नगरपालिकालेअगाडि बढाउदै जानेछ । हाम्रा यस क्षेत्रका सांसद तथा पूर्व अर्थमन्त्री माननीय सुरेन्द्र प्रसाद पाण्डेज्यु र यसै क्षेत्र प्रदेश सभा सदस्य तथा माननिय भुमि व्यवस्थापन तथा कृषि सहकारी मन्त्री श्री दावा दोर्जे लामा ज्यू को विशेष पहलमा सडक, खानेपानी, विद्युतिकरण विभिन्न स्थानमा पर्यटक स्थलहरु निर्माण तटबन्धन कुलो सिचाइ फिनिसिड वाल बाढी प्रभावित क्षेत्रमास्थाइ आर. सि. सि.ड्याक निर्माण लगायतका धेरै कामहरु भइ रहेकोले हाम्रो कामको भारलाई धेरै हद सम्म हामीलाई सहज भएको छ । अर्थात कामको भार कम भएको छ । नगर सरकारको रुपमा पाचौ पटक बजेट प्रस्तुत गरिरहेको यस घडीमा उहाँहरु प्रति हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्न चाहन्छु । यस नगरको विकासको लागि स्वीस सरकारबाट प्राप्त सहयोग प्रति धन्यवाद व्यक्त गर्दै निरन्तर सहयोगको लागि अनुरोध पनि गर्दछु । समयमा नै बजेट मार्गदर्शन पठाउन अर्थ मन्त्रालय र संघीय मामिला तथा सामान्य मन्त्रालय प्रति आभारी छु । यस नगरपालिकाको विकासको लागि सहयोगी हात बढाउदै आउनुहुने विभिन्न संघसंस्था प्रति आभार व्यक्त गर्दछु । संघ र प्रदेश सरकारबाट विकास निर्माणका लागि अनुदान प्राप्त हुने अपेक्षा गर्दछु । अन्तमा, यस बजेट तयार गर्नको निम्ति योगदान पुर्याउनुहुने नगरका सभासदहरु, सबै वडाध्यक्ष ज्यूहरु र नगरपालिका बोर्डका सदस्यज्युहरु, बजेट तर्जुमा समितिका सदस्यज्युहरु, विषयविज्ञज्युहरु, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरु, पत्रकार मित्रहरु, नगरपालिकाका कर्मचारी मित्रहरु लगायत सम्बन्धित सबैमा हार्दिक धन्यवाद एवम् आभार प्रकट गर्दछु । यस घडीमा सम्पूर्ण नगरवासीहरु, नगरभित्रका सम्पूर्ण करदाताहरु सबैमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै, यो बजेटको प्रभावकारी कार्यन्वयनमा सहयोग गरिदिन हुन म सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरु, राजनैतिक दलहरु, उद्योग व्यवसायी, नागरिक समाज, पत्रकारलगायत सम्पूर्ण नगरवासीहरुमा हार्दिक अपील गर्दछु । नगरको विकास र समृद्धिको निम्ति योगदान पुर्याउनुहुने सम्पूर्ण सरकारी गैरसरकारी संघ, संस्था,निकाय असीमित आवश्यकताका बीच यस नगरलाई सुन्दर बनाउन र नगरवासीलाई समृद्ध बनाउने अभियानमा हामी सबै एक भै प्रतिवद्धताका साथ कटिवद्ध भएर लाग्न हामी सबैलाई प्रेरणा मिलोस् ।

धन्यवाद !

इमान सिंह लामा
उप-प्रमुख / संयोजक
बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिती

मिती : २०७८।०३।०७